

А.О. Краснопольський, кандидат технічних наук,
О.С. Зиков, К.А. Богданова
(Національний авіаційний університет, Україна)

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ДО МОДЕЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДРИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ. МІСІЯ КАФЕДРИ

Кафедра розглядається як цільова, відкрита система, яка належить ієрархічній сукупності надсистем. Побудова бізнес-моделі кафедри починається з опису та визначення місії кафедри.

Місія, згідно з ISO-15704 «Вимоги до стандартних архітектур та методологій підприємства» - це:

- діяльність, що здійснюється підприємством для того, щоб виконати функцію, для якої воно було створено, - надання замовникам продукту чи послуги;
- механізм, за допомогою якого підприємство реалізує свої цілі і задачі.

Визначення місії та цілей кафедри дають змогу сформувати бізнес-потенціал кафедри - набір видів діяльності, направлений на задоволення потреб споживачів. Далі, виходячи з потреб споживачів послуг, формується первинне уявлення про організаційну структуру (визначаються центри відповідальності). Виникає розуміння основних ресурсів, необхідних для задоволення потреб.

Бізнес-потенціал, в свою чергу, визначає функціонал кафедри - перелік бізнес-функцій, функцій менеджменту і функцій забезпечення, необхідних для підтримки на регулярній основі вказаних видів діяльності. Крім того, уточнюються необхідні для цього ресурси (матеріальні, людські, інформаційні) і структура кафедри.

Матриця функціональної відповідальності закріплює відповідальність структурних одиниць (і окремих спеціалістів) за виконання бізнес-функцій при реалізації процесів діяльності, а також функцій менеджменту, пов'язаних з управлінням цими процесами (планування, контроль, управління персоналом та ін.). Подальша деталізація матриці (до рівня відповідальності окремих працівників) дозволить отримати функціональні обов'язки персоналу, що в сукупності з описом прав, обов'язків забезпечить розробку пакету посадових інструкцій.

Опис бізнес-потенціалу, функціоналу і відповідних матриць відповідальності представляє собою статичний опис кафедри. При цьому процеси, що відбуваються на кафедрі поки в звернутому виді (як функції), ідентифікуються, класифікуються і, що особливо важливо, закріплюються за виконавцями. Це вносить прозорість в діяльність кафедри за рахунок чіткого розмежування зон відповідальності.

Подальший розвиток (деталізація) бізнес-моделі відбувається на етапі динамічного опису кафедри на рівні процесних потокових моделей. Процесні потокові моделі - це моделі, які описують процес послідовного в часі перетворення матеріальних та інформаційних потоків компанії в ході реалізації бізнес-функції чи функції менеджменту. Тут описується логіка взаємодії учасників процесу.

Закінчується організаційне бізнес-моделювання розробкою моделі структур даних, яка визначає перелік і формати документів, супроводжуючих процеси на кафедрі. При цьому створюється система довідників, на основі яких отримують пакети необхідних документів та вітів.

Такий підхід дозволяє описати діяльність кафедри за допомогою цілей, стратегій, продуктів, функцій, організаційних ланок та ін. Об'єднуючи ці класифікатори в функціональні групи і закріплюючи між собою елементи різних класифікаторів за допомогою матричних проєкцій, можна отримати повну бізнес-модель кафедри.

При цьому відбувається процесно-цільовий опис кафедри, який дозволяє отримати взаємозв'язані відповіді на наступні питання: *навіщо-що-де-хто-як-коли-кому-скільки.*

Таким чином, організаційний аналіз передбачає побудову комплексу взаємозв'язаних інформаційних моделей кафедри, який включає:

- стратегічну модель (відповідає на питання: навіщо кафедра займається саме цією діяльністю, які цілі і стратегії для цього необхідно реалізувати);
- організаційно-функціональну модель (відповідає на питання: хто-що робить на кафедрі і хто за що відповідає);
- функціонально-технологічну модель (відповідає на питання: що-як реалізується на кафедрі);
- процесно-рольову модель (відповідає на питання: хто-що-як-кому);
- модель структури даних (відповідає на питання: в якому вигляді описуються регламенти кафедри).

Представлена сукупність моделей забезпечує необхідну повноту і точність опису кафедри і в подальшому дозволить відобразити зрозумілі вимоги до інформаційної системи ВНЗ.

Місія в широкому розумінні представляє собою основну ділову концепцію організації, вона впливає з загальної місії ВНЗ і викладена в вигляді положень, які визначають відносини кафедри з іншими суб'єктами:

- що отримає споживач для задоволення своїх потреб;
- що отримає держава та суспільство від діяльності;
- що отримає власник (завідувач) кафедри;
- що отримає від діяльності кафедри керівництво ВНЗ;
- що отримає від кафедри персонал (професорсько-викладацький, допоміжний).

Визначимо категорії споживачів, зацікавлених сторін та їх вимоги:

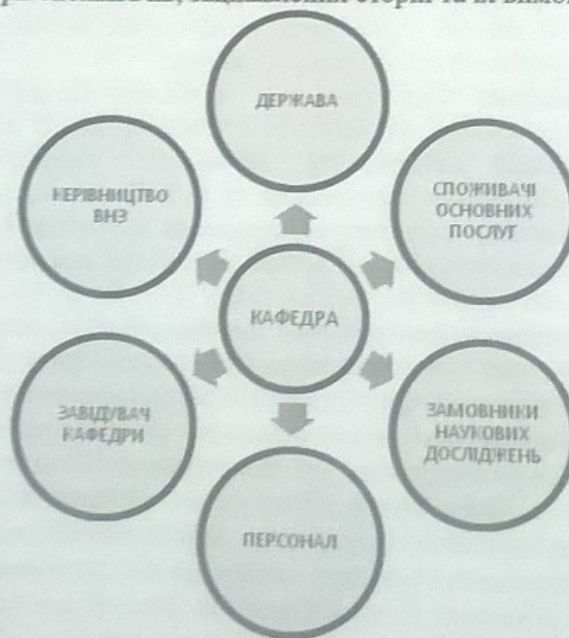

Рис.1 Схема взаємозв'язків кафедри

Отже, сформулюємо місію кафедри відповідно до висунутих перед нею вимог:
«Організація та здійснення навчальної, методичної, виховної та наукової роботи, підготовка науково-педагогічних працівників, забезпечення високого іміджу вищого навчального закладу».

Таблиця 1. Вимоги до кафедри

Споживачі та зацікавлені сторони	Вимоги (потреби і очікування)
Держава	Зміцнення освітньо-професійного потенціалу держави; підготовка кваліфікованих фахівців за державним замовленням; відповідність акредитаційним показникам; дотримання стандартів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України
Здобувачі вищої освіти, аспіранти, докторанти, а також батьки студентів	Сучасний та якісний рівень підготовки
Замовники наукових досліджень	Результативна науково-дослідна робота, ефективність інвестицій в науку
Керівництво ВНЗ	Організація та здійснення на високому рівні навчальної, методичної, виховної та наукової роботи, яка забезпечує високий імідж ВНЗ, підготовка науково-педагогічних працівників та підвищення їх кваліфікації; виконання вимог освітніх стандартів та акредитаційних показників
Завідувач кафедри	Підготовка кваліфікованих кадрів для кафедри; дотримання дисципліни, виконання обов'язків та організована, злагоджена робота працівників
Персонал	Висока зарплата, комфортне робоче середовище, можливість творчого та кар'єрного росту, підвищення кваліфікації

Список літератури

1. Беккер Й. Менеджмент процессов. – М.: Эксмо, 2007. – 384 с.
2. Грекул В.И., Денищенко Г.Н., Коровкина Н.Л. Проектирование информационных систем: курс лекций; учеб.пособие. – М.: Интернет-Ун-т Информ. Технологий, 2005. – 304 с.
3. Данилов И.П., Суров Р.В. Процессный подход в высшем образовании. – Качество Инновации. Образование. – 2002.
4. Довідник з підготовки фахівців / Уклад.: В.Бабак, М.Кулик, А.Полухін. – К.: НАУ, 2006. – 380 с.
5. Кондратьев В.В., Кузнецов М.Н. Показываем бизнес-процессы. - Эксмо, 2008.